

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Dyddiad y Cyfarfod:	23 Mawrth 2016
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cyngorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Proses y Gyllideb 2017/18

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad ar y broses i ddarparu'r gyllideb referniw ar gyfer 2017/18.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

I roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y sefyllfa gyfredol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Ystyried y diweddariad diweddaraf a gwneud sylwadau fel y bo'n briodol.

4. Manylion yr Adroddiad

Roedd yr adroddiad blaenorol ym mis Ionawr yn crynhoi'r broses Rhyddid a Hyblygrwydd a lwyddodd i ddarparu cyllidebau cytbwys ar gyfer 2015/16 a 2016/17. Byddwn yn parhau i lunio adroddiadau monitro perfformiad cyllideb misol i'r cabinet fel arfer ac mae'r Grŵp Tasg a Gorffen Torri'r Brethyn ar waith i fonitro effaith penderfyniadau cyllidebol a gymerir fel rhan o'r broses.

Ar ôl derbyn y Setliad Terfynol ddechrau mis Mawrth mae'r gwaith wedi dechrau ar ddiffinio proses newydd y gyllideb i gyflwyno cyllideb 2017/18. Er bod y rhagdybiaethau a fydd yn llywio manylion y Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) a'r broses ei hun yn dal i gael eu datblygu, gellir amlinellu'r tybiaethau a'r egwyddorion cyffredinol canlynol.

Tybiaethau Allweddol yn Llywio Datblygiad y Cynllun Ariannol Tymor Canolig

- **Cyllid y Llywodraeth** - y rhagdybiaeth yw y bydd Grant Cynnal Refeniw yn parhau i leihau wrth i LIC barhau i ddiogelu'r GIG a meysydd eraill ar draul llywodraeth leol. Yr amcangyfrif presennol yw y bydd gostyngiad o 1.5% mewn cyllid (gostyngiad o 1.2% yn 16/17) yn seiliedig ar Ddatganiad yr Hydref a gwaith a wnaed gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

- **Ariannu lleol** - Fel yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig a gyhoeddwyd yn flaenorol tybir y bydd cynnydd o 2.75% mewn Treth y Cyngor. Mae cysoni gyda chynghorau eraill yn debyg o fod yn fater yn fwy cyffredin yn y dyfodol.
- **Gwarchod Ysgolion** - Os yw addewid y gweinidogion yn parhau ar ei ffurf bresennol y tu hwnt yr etholiad a bod y cyngor yn cydymffurfio, lefel y cynnydd i gyllidebau ysgolion fydd +1.93% yn 17/18, sy'n fwy na dwbl y rhagdybiaeth gynllunio wreiddiol ar gyfer 16/17 (a oedd yn seiliedig ar +0.9%). Yn ogystal, mae demograffeg disgyblion yn codi yn 17/18 (ar ôl tair blynedd o ostyngiad) gyda chost bosibl o £656,000. Ers cyflwyno'r amddiffyniad ysgolion, mae ysgolion wedi ariannu pob cynnydd mewn cyflogau a chostau cysylltiedig.
- **Tâl a Phensiynau** – Y tybiaethau ar gyfer dyfarniad cyflog yw gyfartaledd o +1%. Mae costau ar gyfer cynyddu pensiwn yn cael eu cynnwys, ond mae'r trafodaethau gyda'r actiwariaid yn parhau i brofi'r posibilrwydd o rewi lefelau am y tair blynedd nesaf.
- **Pwysau Corfforaethol Eraill** - Yn cynnwys Ardoll Tân, costau aelodau, premiymau yswiriant, CTRS, costau ynni, ac ati .
- **Pwysau Penodol o fewn Gofal Cymdeithasol** - Mae'n debygol y bydd angen cynnwys cydnabyddiaeth o bwysau cynyddol yn y maes hwn, er y tybir y bydd y gwasanaeth yn ariannu rhywfaint o hyn drwy ail-fuddsoddi arbedion effeithlonrwydd.
- **Defnyddio Balansau** - Gan nad oes wedi bod angen balansau i'r graddau a ganiateir ar ei gyfer yng nghyllideb 15/16, gellid darparu cyllid ychwanegol yn 17/18 heb leihau balansau y tu hwnt i'r lefelau a ragwelwyd pan osodwyd cyllideb 15/16.

Egwyddorion Proses y Gyllideb 2017/18

- **Cyllideb 2017/18** - Bydd y broses yn canolbwyntio ar gyflawni cyllideb gytbwys ar gyfer 2017/18 ac ni fydd gofyn i'r Aelodau gymeradwyo arbedion ar gyfer y blynyddoedd i ddod, er y bydd effaith barhaus i rai arbedion.
- **Casglu data** – Mae Cyllid wedi datblygu cyfres o ffurflenni y bydd disgwyl i wasanaethau eu llenwi i lywio proses y gyllideb a hwyluso penderfyniadau. Yn benodol, bydd y ffurflenni yn ein caniatáu i nodi arbedion effeithlonrwydd, opsiynau i leihau lefelau gwasanaeth a chyllidebau, pwysau gwasanaeth penodol, y defnydd o gronfeydd wrth gefn y gwasanaeth a'r polisïau ffioedd a thaliadau yn y gwasanaeth.
- **Targed Effeithlonrwydd** - Mae'n debygol y bydd gwasanaethau'n cael targed arbedion effeithlonrwydd cymedrol (e.e. 1%) y bydd disgwyl i bob gwasanaeth eu cyflawni drwy arbedion effeithlonrwydd gwirioneddol (h.y. nad ydynt yn ymwneud â gostyngiad yn lefel gwasanaeth neu gynnydd mewn taliadau).
- **Targed Arbedion** – Mae'r targed effeithlonrwydd yn annhebygol o fod yn ddigon i gydbwysu'r gyllideb felly bydd targed arbedion ychwanegol hefyd

yn cael ei gyfrifo ar gyfer y Cyngor a bydd cynigion cyllideb yn cael eu datblygu i gyrraedd y targed. Mae'r targed yn debygol o fod yn fwy na'r bwch yn y gyllideb a ragwelir er mwyn caniatáu i Aelodau wneud dewisiadau i gydbwysu'r gyllideb. Cydnabyddir y gallai nifer o'r awgrymiadau hyn gynnwys prosiectau gweddnewid a allai'n rhwydd olygu gostyngiad mewn lefelau gwasanaeth neu newidiadau yn y dulliau o gyflwyno gwasanaeth. Bydd rhai o'r cynigion yn rhai a gafodd eu dwyn ymlaen o dan Rhyddid a Hyblygrwydd ond nad oedd eu hangen i gydbwysu'r gyllideb yn 2016/17.

- **Cynigion y Gyllideb** - Am bob cynnig a wneir bydd taflen a fydd yn cynnwys mwy o fanylion am y cynnig, yr effaith bosibl (cydraddoldeb, swyddi, ansawdd gwasanaeth, lleoliad, iaith ac ati), risgiau a gofynion rheoli prosiect (h.y. a yw'r cynnig yn debygol o ddod yn brosiect a sut y byddai'n cael ei reoli). Bydd hefyd angen i gael rhywfaint o asesiad o effaith mewn perthynas â Deddf Lles Cenedlaethau'r Dyfodol er bod angen datblygu'r union ofynion o ran yr angen hwn ymhellach.
- **Amserlen y Gyllideb** - Mae amserlen ddrafft wedi cael ei datblygu, er ei bod yn amlwg yn agored i newidiadau pellach (gweler Atodiad 1). Mae'r amserlen yn ymhelaethu ar bedwar cam canlynol proses y gyllideb:

- 1) Diffinio a datblygu'r broses
- 2) Nodi cynigion cychwynnol
- 3) Ymgynghori ar, a chwblhau, cynigion
- 4) Y camau cymeradwyo terfynol

Bydd pob cam yn caniatáu ar gyfer ymgynghori ac ymgysylltu â'r budd-ddeiliaid perthnasol.

Bydd diweddariad pellach yn cael ei roi yn y cyfarfod nesaf ac erbyn hynny byddwn wedi ymgynghori ar broses y gyllideb a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig ac wedi eu cymeradwyo.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheolaeth effeithiol o gyllideb y cyngor a chyflawni strategaeth y gyllideb a gytunwyd arni yn sail i weithgareddau ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Yn seiliedig ar dybiaethau presennol o ran pwysau ariannu a chost, rhagwelir y bydd bwch o £4.4 miliwn yng nghyllideb 2017/18.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Mae AEC wedi'i gwblhau ar gyfer pob cynnig perthnasol.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Mae adroddiadau blaenorol wedi tynnu sylw manwl at y broses ymgynghori sylweddol a wnaed i gyflawni cyllidebau 2015/16 a 2016/17.

Mae Atodiad 1 yn rhoi crynodeb o broses y gyllideb arfaethedig ar gyfer 2017/18 ac yn amlgu cyfnodau ymgynghori allweddol yn ystod pedwar cam y broses sef diffinio'r broses, nodi a chwblhau cynnig hyd at y camau cymeradwyo terfynol. Bydd ymgynghoriad yn cael ei gynnal gyda'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, Tîm Rheoli Corfforaethol, SLT, Briffio'r Cabinet, Briffio'r Cyngor a'r Undebau Llafur. Bydd angen ymgynghori pellach ar gynigion penodol gyda budd-ddeiliaid penodol a fydd yn cael eu nodi gan y gwasanaethau yn nhempledi'r cynigion.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Nod proses y gyllideb yw sicrhau bod y cyngor yn cyflwyno cyllideb gytbwys. Mae'r ansicrwydd dros lefel y setliadau ariannol yn y blynyddoedd diwethaf wedi gwneud cynllunio ariannol o dan amgylchiadau sydd eisoes yn anodd hyd yn oed yn fwy heriol. Er bod y setliad refeniw ar gyfer 2016/17 yn well na'r hyn roedd y cyngor wedi cael ei arwain i gredu y byddai ac mae hyn yn amlwg i'w groesawu, mae'n parhau i fod diffyg arwyddion cynllunio ariannol ystyrlon ar gyfer y dyfodol. Y gobaith yw mynd i'r afael â hyn yn dilyn etholiadau mis Mai 2016 gan fod yr ansicrwydd ac amrywiadau o flwyddyn i flwyddyn sydd wedi bod yn norm ers 2013 yn peri risg sylweddol i gyflwyno cyllidebau yn y dyfodol.

Er na wyddom yr union lefelau, mae'n debygol y bydd gostyngiadau cyllid i awdurdodau lleol yng Nghymru yn parhau yn y tymor canolig ac er y bydd y cyngor bob amser yn ymdrechu i fod yn fwy effeithlon er mwyn arbed arian, efallai na fydd hyn ynddo'i hun yn ddigonol yn y dyfodol. Bydd penderfyniadau ar y gyllideb yn mynd yn galetach ac mae'n debyg y bydd angen rhagor o amser i'w cyflawni.

Bydd proses y gyllideb arfaethedig ar gyfer 2017/18 yn helpu i gyflwyno cyllideb gytbwys a bydd yn galluogi'r cyngor i ystyried rhagdybiaethau cyllid allweddol, pwysau gwasanaeth, lefelau arian parod wrth gefn a lefelau ffioedd a thaliadau yn y Cyngor.

10. Pa risgiau sy'n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae proses y gyllideb ynddi ei hun yn fesur ar gyfer rheoli risg, gyda'r nod o ddynodi, asesu a chytuno ar gynigion y gyllideb mewn modd wedi'i gynllunio ac amserol.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.